

The Presumption of Innocence in Canada: A Comparative Perspective with Vietnam

What Kind of Presumption?

Sébastien LAFRANCE⁺

Abstract

Different versions of the presumption of innocence exist in the world. The author examines its normative meaning in both Vietnam and Canada. Issues related to the legal interpretation, application and also translation of this fundamental concept in both countries are also scrutinized.

Keywords: *Presumption of Innocence; Vietnam; Canada; Definition; Normative Meaning; Legal Interpretation; Application; Translation.*

Many, but not all¹, countries have accorded presumption of innocence a status of constitutional right.² Some authors observed that “[a]lthough [the presumption of innocence] is widely accepted and strongly rooted in modern legal cultures, different

---

⁺ Currently Crown Counsel (Prosecutor) at the Public Prosecution Service of Canada and LL.M. / Law Candidate (Laval University) and Professor of Law at Université Libre d’Haïti. He holds a degree in law (LL.B.; Université du Québec à Montréal), and a degree in Political Science (B.Sc.; University of Montreal). He studied at the Hague Academy of International Law in the Netherlands. He is a professor of law, political science and international relations (Université Libre d’Haïti; teaching online from Canada), and is a former part-time professor of law (University of Ottawa). He is a former clerk for the Honourable Marie Deschamps of the Supreme Court of Canada (2010-2011), and he also worked as in-house counsel at the Law Branch of the Supreme Court of Canada (2011-2013). He previously clerked for the Honourable Michel Robert, Chief Judge of the Quebec Court of Appeal (2008-2009). He is a public speaker on criminal law, international law, (comparative and domestic) constitutional law and also civil law around the world, including many times in Vietnam. He published book chapters and articles on various topics in law in English, French and Vietnamese in Canada, India and Vietnam. He is a polyglot: he studied Vietnamese and Chinese Mandarin (University of Toronto); Russian (McGill University); Indonesian (General Consulate for Indonesia in Toronto); Arabic (University of Montreal); German and Spanish (Collège de Maisonneuve), etc. He also won with his teammates the first international prize of an international law moot court in 2006. *This work was prepared separately from this author’s employment responsibilities at the Public Prosecution Service of Canada. The views, opinions and conclusions expressed herein are personal to this author and should not be construed as those of the Public Prosecution Service of Canada or the Canadian federal Crown.*

The author may be reached at: seblafrance@gmail.com.

¹ For example, “the presumption does not appear anywhere in indigenous German legislation”: Thomas Weigend, “Assuming that the Defendant Is Not Guilty: The Presumption of Innocence in the German System of Criminal Justice”, *Criminal Law and Philosophy* 8(2) 285-299 (2014), at page 286; see also Xifen Lin and Casey Waters, ‘Understanding the Presumption of Innocence in China’ in Yun Zhao and Michael Ng, *Chinese Legal Reform and the Global Legal Order*, Cambridge University Press, 2017, at page 52: “In Germany, no *explicit* [presumption of innocence] provisions exist in the country’s statutes.” (italics added).

² K. Pattabhi Rama Rao and Veena Bharti, “Reverse Burdens: A Threat to Presumption of Innocence”, (2016) *NPA Criminal Law Review* 3(1), at page 54.

versions of [the presumption of innocence] exist”³, hence the interest to examine this presumption in criminal law in both Vietnam and Canada. Ferry de Jong and Leonie van Lent also noted, “The presumption of innocence has always been much discussed, but in the last decade the topic has generated a particularly significant extent of academic work”; they added, “[s]everal other authors search for the principle’s normative meaning and implications.”⁴ This paper adopts this approach.

The Presumption of Innocence in Vietnam

In 2014, the Procurator General of the Vietnam Supreme People’s Procuracy wrote:⁵

Presumption of innocence is a fundamental principle of every democratic justice. The new Constitution enshrines this principle in Clause 1, Article 31 as follows: “*A person charged with a criminal offense shall be **presumed innocent until proven guilty** according to a legally established procedure and the sentence of the court takes legal effect.*” This provision can be regarded as a “landmark” in Vietnam’s jurisprudential development and justice advancement. ...

This principle prompt[ed] revision of the [former] provision of the Code that “*No person shall be considered guilty until a court judgment on his/her criminality takes legal effect*” (Article 9). More comprehensively, presumption of innocence should be institutionalized as a ground for amending relevant provisions on rights and obligations of involved parties and procedural mechanisms as follows: “*A person charged with a criminal offense shall be presumed innocent until proven guilty according to a legally established procedure and the sentence of the court takes legal effect. The burden of proving a crime shall be carried by procedure-conducting agencies and the person charged with such crime has the right but has no burden to prove his/her innocence. Any doubt about his/her criminality must be presumed in his/her favor unless it is proven by methods provided by this Code.*”

This was true in 2014, this is still true in 2020. However, Tim Lindsey and Pip Nicholson wrote in 2008, “In Vietnamese criminal law, there is no presumption of innocence. ... there exists a *presumption of ‘not guilty’*, which reflects a *literal reading of the relevant*

---

³ Xifen Lin and Casey Watters, *supra*, at page 51.

⁴ Ferry de Jong and Leonie van Lent, “The Presumption of Innocence as a Counterfactual Principle”, *Utrecht Law Review*, (2016) 12(1) 32-49, at page 32.

⁵ Nguyen Hoa Binh, LL.D., Procurator General of the Supreme People’s Procuracy, “Revising the Criminal Procedure Code in light of the Constitution”, *Vietnam Law Magazine*, see online: <https://vietnamlawmagazine.vn/revising-the-criminal-procedure-code-in-light-of-the-new-constitution-4000.html> (July 3, 2014) (emphasis and bold characters added; italics in the original) [retrieved on June 7, 2020].

legislation.”⁶ Was this presumption of ‘not guilty’ changed by the most recent Vietnam Constitution of 2013 to rather directly include the concept of ‘presumption of innocence’? We must answer in the negative. In Vietnamese, Clause 1, Article 31 of the Constitution reads: “*Người bị buộc tội được coi là **không có tội** cho đến khi được chứng minh theo trình tự luật định và có bản án kết tội của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật*”⁷ In English, this translates as: “The accused shall be **presumed not guilty** until proven in the legal order and with the sentence of the court legally effective”.⁸ The Criminal Procedure Code of 2003 did not include the presumption of innocence.⁹ Therefore, in order to implement the Constitution and to ensure the conformity of the Criminal Procedure Code of 2015 with it, Article 13 of the latter provides the same wording, but with the slight difference, the addition of the title “*Suy đoán vô tội*” (also known as ‘**SĐVT**’).¹⁰ SĐVT has been translated in English with ‘presumption of innocence’ in scientific documents or with the phrase ‘the right to be presumed innocent’ in international human rights documents.¹¹ Something seems to have been lost in translation. As noted by Bùi Tiên Đạt, ‘the right to be presumed innocent’ should be translated in Vietnamese as *giả định vô tội*¹², “to be close [to the legal notion of ‘presumption of innocence’] and then avoid being misleading”¹³, and we submit that it should not include as it currently does the terms *không có tội* (presumption of ‘not guilty’). Both the Constitution and the Criminal Procedure Code do not use *giả định vô tội*

---

⁶ Tim Lindsey and Pip Nicholson, “Drugs Prosecutions in Vietnam: The Modern Propaganda Trial”, *Monash University Law Review*, (2008) 34(2), at page 438 (italics added).

⁷ Điều 31 Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2013).

⁸ Translated from Vietnamese by Sébastien Lafrance (bold characters added).

⁹ Jean-Marie Crouzatier (dir.), *Transitions politiques en Asie du Sud-Est – Le régime politique du Vietnam* (Political Transitions in South-East Asia – The Political Regime in Vietnam), Presses de l’Université de Toulouse 1 Capitole, 2014, at page 185: “It did not include the presumption of innocence; it only indicated that the accused can provide evidence to support his innocence” [translated from French by Sébastien]

¹⁰ Điều 13 Bộ luật TTHS năm 2015 (Article 13 Criminal Code Procedure 2015) [Translated from Vietnamese by Sébastien Lafrance].

¹¹ Bùi Tiên Đạt, “Quyền giả định vô tội và quyền im lặng: Lý thuyết và thách thức từ thực tiễn” (*The right to innocent assumption and the right to silence: Theory and challenges from practice*): “Thuật ngữ SĐVT đã được dịch từ thuật ngữ “*presumption of innocence*” trong các tài liệu khoa học hay cụm từ “*the right to be presumed innocent*” trong các văn kiện quốc tế về quyền con người.” [translated from Vietnamese by Sébastien Lafrance], see online: <http://lapphap.vn/Pages/tintuc/tinchitiet.aspx?tintucid=208518>.

¹² Ibid.: “*the right to be presumed innocent*” cần được dịch là quyền được giả định vô tội” [translated from Vietnamese by Sébastien Lafrance].

¹³ Ibid.: “Nguyên tắc “*presumption of innocence*” cần được dịch là “giả định vô tội” mới sát nghĩa và tránh gây hiểu lầm.” [translated from Vietnamese by Sébastien Lafrance].

(presumption of innocence). They use instead SĐVT along with *không có tội* (presumption of ‘not guilty’). Bùi Tiến Đạt further commented regarding SĐVT:¹⁴

‘presume’ can be understood in Vietnamese as ‘speculation’, that is, ‘guess the unknown, based on the known’. ‘Speculation’ requires information, facts, documents, and evidence to make people believe in something. If understood like this, *it is very difficult for the investigating authorities to presume innocence* because in principle, the arrest and prosecution of the accused must have evidence that makes them believe the accused is guilty.

In addition, Thomas Weigend stated regarding the presumption of innocence in the context of German law, which is applicable to a certain extent to the issue discussed here about Vietnam:¹⁵

... the rule requiring the court to be ‘convinced’ of the defendant’s guilt before it can convict him is identical with, based on, or at least closely related to the presumption of innocence ... But I doubt that there exists a proximate relationship between the presumption of innocence and the evidentiary requirements for conviction. The guarantees of the presumption of innocence in international legal instruments do not mention the amount of proof necessary for conviction but envisage a duration of the presumption “until proved guilty according to law”.

Thus, pointing out the linguistic differences between English and Vietnamese with respect to the presumption of innocence in the Vietnam Constitution of 2013 and the Vietnam Criminal Procedure Code goes further than being a pure semantic exercise because “[i]n practice, the ‘not guilty’ principle carries little weight.”¹⁶ Indeed, “The *presumption of not guilty* is ... usually seen as simply requiring that judges (and other people involved in the proceedings, such as the procuracy or the police) do not formally treat the accused as a criminal until the court decides he or she is one. ... detainees or accused persons are, *in fact*, often treated as if they were convicted already.”¹⁷ The existence of this reality may also be explained by the fact that “[i]n Vietnamese law, ... rules protecting the rights of the suspect ... are not always effective either because they are neutralized by other contradictory rules or because the investigative body, the public prosecution, or the court

---

¹⁴ Ibid.: “‘presume’ có thể hiểu bằng tiếng Việt là ‘suy đoán’, tức là “đoán ra điều chưa biết, căn cứ vào những điều đã biết. ‘Suy đoán’ đòi hỏi phải có thông tin, dữ kiện, tài liệu, chứng cứ để khiến con người tin vào một điều gì đó. Nếu hiểu như vậy, cơ quan điều tra rất khó có thể suy đoán vô tội vì trên nguyên tắc, việc bắt và khởi tố bị can phải có chứng cứ khiến họ tin là bị can có tội.” [translated from Vietnamese by Sébastien Lafrance] (italics added).

¹⁵ Thomas Weigend, *supra*, at page 291 (italics added).

¹⁶ Tim Lindsey and Pip Nicholson, *supra*, at page 440 (italics added).

¹⁷ Ibid.

does not apply them. When there is a contradiction between two texts, the text which is *less* favourable to the accused applies”¹⁸, whereas it is the complete opposite in Canada: “if a penal provision is ambiguous, the interpretation *more* favourable to the accused is adopted.”¹⁹

The reality of the legal culture in Vietnam described above shows the importance of legal culture when a legal norm must be applied. Canada also experienced not so long ago an issue with legal culture, however it was in the context of the delays for an accused to be tried within a reasonable time²⁰: “While [the Supreme Court of Canada] has always recognized the importance of the right to a trial within a reasonable time, ... developments ... demonstrate that the system has lost its way ... contributing to a culture of delay and complacency towards it.”²¹ The Supreme Court of Canada [hereinafter “Court”], which role includes “to maintain the overall coherence of the legal system and to determine the orientation of caselaw principles and judicial policies”²², resolved this issue by creating²³ in 2016 a new framework that applies to delays. In addition to clarifying and possibly amending the law, a change of legal culture is then feasible and may be legally grounded. There must be solutions “to ensure the implementation of the SDVT in practice.”²⁴ That being said, “Words are important ... But it is an open question whether avoiding the word ‘guilty’ in an official announcement precludes a violation of the

¹⁸ Thi Thuy Linh Phi, *La détention provisoire – étude de droit comparé – droit français et droit vietnamien* (Pretrial Detention – Comparative Law Study – French Law and Vietnamese Law), PhD thesis, Faculty of Law and Political Science, Université Montesquieu – Bordeaux IV, 2012, at page 201 [translated from French by Sébastien Lafrance] (italics added).

¹⁹ *Canada (Attorney General) v. Sjoquist*, 2014 SKQB 66, at paragraph 13 (italics added); see also *R. v. Hasselwander*, [1993] 2 SCR 398, at paragraphs 29-30.

²⁰ Section 11(b) of the *Charter*.

²¹ *R. v. Jordan*, [2016] 1 SCR 63, at paragraph 29.

²² Luc Huppé, *Le régime juridique du pouvoir judiciaire* [The Legal Regime of Judicial Power], Montréal, Wilson & Lafleur, 2000, at page 127 [translated from French by Sébastien Lafrance]; see also Mr. Justice Marshall Rothstein, *Supreme Court of Canada*, (2011) 63 *Admin. L. Rev.* 961, at page 96. He is a former puisne judge of the Supreme Court of Canada (2006-2015); Edward D. Bayda, *Judicial Activism*, (2007) 70 *Sask. L. Rev.* 225, 226. He is a former Chief Justice of Saskatchewan (one of the ten Canadian provinces) and former Chief Justice of the Province’s Court of Appeal.

²³ See, for example, Shrut Bedi and Sébastien Lafrance, “The Justice in Judicial Activism: Jurisprudence of Rights and Freedoms in India and Canada” in Lokendra Malik and Prof. Yogesh P. Singh, *Working of the Supreme Court of India: Issues and Challenges (Tentative title)*, (Oxford University Press, 2021).

²⁴ Lâm Anh Tuấn, *Nguyên tắc suy đoán vô tội trong Luật Tố tụng Hình sự Việt Nam* (The Principle of Inferred Presumption of Innocence in the Vietnam Criminal Procedure Code), Luận văn thạc sĩ Luật (PhD Thesis in Law), Vietnam National University, Hà Nội, Vietnam, 2016, at page 9, see online: https://repository.vnu.edu.vn/bitstream/VNU_123/16242/1/00050007191.pdf: “... nhằm bảo đảm thực hiện nguyên tắc SDVT trong thực tiễn.” [translated from Vietnamese by Sébastien Lafrance].

presumption of innocence when the court's action may speak louder than words."²⁵ In that respect, Kent Roach stated, "The task of protecting the innocent should not be left to Parliament ... we are fortunate that the Supreme Court ... was prepared to take matters of justice into their own hands."²⁶ Perhaps the same could be suggested for Vietnam's courts. What are the court's actions *and* the 'words' in Canada with respect to the presumption of innocence?

The Presumption of Innocence in Canada

In Canada, the seminal decision of the Court in *R. v. Oakes* is indicative of the status and content of the presumption of innocence:²⁷

The presumption of innocence protects the fundamental liberty and human dignity of any and every person accused by the state of criminal conduct. An individual charged with a criminal offence faces grave social and personal consequences, including potential loss of physical liberty, subjection to social stigma and ostracism from the community, as well as other social, psychological and economic harms. In light of the gravity of these consequences, the presumption of innocence is crucial. It ensures that, until the state proves an accused's guilt beyond all reasonable doubt, he or she is innocent. This is essential in a society committed to fairness and social justice. The presumption of innocence confirms our faith in humankind; it reflects our belief that individuals are decent and law-abiding members of the community until proven otherwise.

The Court also stated that "[t]he right to liberty and the presumption of innocence are fundamental tenets of our criminal justice system"²⁸, and that presumption of innocence is the "single most important organizing principle in criminal law"²⁹.

Long before the enactment of the Charter in Canada, the presumption of innocence was outlined by Viscount Sankey in the English House of Lords classic judgment of *Woolmington v. Director of Public Prosecutions*: "Throughout the web of the English Criminal Law one golden thread is always to be seen, that it is the duty of the prosecution to prove the prisoner's guilt"³⁰ This passage was relied on by the Court as far back as in

---

²⁵ Thomas Weigend, *supra*, at page 295.

²⁶ Kent Roach, "The Protection of Innocence Under Section 7 of the Charter", (2006) 34 *S.C.L.R.* (2d), at page 301.

²⁷ *R. v. Oakes*, [1986] 1 SCR 103, at paragraph 29.

²⁸ *R. v. Myers*, 2019 SCC 18, at paragraph 1.

²⁹ *R. v. P. (M.B.)*, [1994] 1 SCR 555, at page 577.

³⁰ [1935] AC 462 (HL) 481.

1938 in *R v Manchuk*.³¹ Let's recall that the Court became the last appeal court only in 1949. Before then, it was the Judicial Committee of the Privy Council in the United Kingdom that was the final court of appeal for Canada.³² Pamela R. Ferguson noted, "Although Woolmington is often treated as being a resounding endorsement of the presumption, it actually focused more on the burden of proof, and the two have often been treated as synonymous."³³ Interestingly, this is also how this presumption is understood in Canada where, in *R. v. Starr*, the Court stated, "Proving the guilt of the accused beyond a reasonable doubt is inextricably linked to the presumption of innocence".³⁴ The most "effective way to define the reasonable doubt standard for a jury is to explain that it falls much closer to absolute certainty."³⁵ Practically speaking, the Court also established a legal test (often called the *W.(D.)* test) that applies to all witnesses and to the defence evidence as a whole:³⁶

First, if you believe the evidence of the accused, obviously, you must acquit.

Secondly, if you do not believe the testimony of the accused but you are left in reasonable doubt by it, you must acquit.

Thirdly, even if you are not left in doubt by the evidence of the accused, you must ask yourself whether, on the basis of the evidence which you do accept, you are convinced beyond a reasonable doubt by that evidence of the guilt of the accused.

In Canada, the presumption of innocence is provided by section 11(d)³⁷ of the *Canadian Charter of Rights and Freedoms*³⁸ [hereinafter "Charter"], which was enacted in 1982 and is enshrined in the Canadian constitution. This presumption is also protected by its sections

---

³¹ *Manchuk v. The King*, [1938] SCR 341, at page 349.

³² Debra Parkes, "Precedent Unbound - Contemporary Approaches to Precedent in Canada", (2006) 32(1) *Manitoba Law Journal* 135, at page 138.

³³ Pamela R. Ferguson, "The Presumption of Innocence and Its role in the Criminal Process", *Criminal Law Forum* (2016), 131-158, at page 134.

³⁴ *R. v. Starr*, [2000] 2 SCR 144, at paragraph 242.

³⁵ *R. v. Lifchus*, [1997] 3 SCR 320, at paragraph 13.

³⁶ *R. v. W.(D.)*, [1991] 1 SCR 742.

³⁷ "Any person charged with an offence has the right ... to be presumed innocent until proven guilty according to law in a fair and public hearing by an independent and impartial tribunal".

³⁸ *Canadian Charter of Rights and Freedoms*, Part I of the Constitution Act, 1982, being Schedule B to the Canada Act, 1982 (U.K.), 1982 c.1 [hereinafter "Charter"].

7 – as a principle of fundamental justice – and section 11(e) – in the context of a bail hearing^{39 40}.

Francois Quintard-Morenas observed the following regarding the divergence between the French and the Anglo-American conceptions of the presumption of innocence:⁴¹

... the French and Anglo-American conceptions of the principle reveals a striking divergence between the two systems. While law students in France learn in great detail that the presumption of innocence has two distinct functions, namely a rule of proof and a shield against punishment before conviction, *their counter-parts across the Atlantic* are taught briefly that the presumption of innocence amounts to little more than an evidentiary doctrine *with no application before trial*.

While this statement may still be true in France and the United States, it does not seem to apply to Canadian criminal law where the presumption of innocence “accompan[ies] the accused ... *for each stage of proceedings*”⁴²; then, it applies before trial. This is not to say that determining the guilt or innocence of an individual will be decided before a trial⁴³, but the presumption of innocence will be an important factor for a court to consider in their decision-making process. For example, “[t]he right not to be denied reasonable bail without just cause ... entrenches the effect of the presumption of innocence *at the pre-trial stage* of the criminal trial process”.⁴⁴

With respect to the components of the presumption of innocence in Canada, the Court also stated in *Re B.C. Motor Vehicle Act*⁴⁵ that this presumption entails two essential elements, substantive and procedural:

... the presumption of innocence ... may be viewed as a substantive principle of fundamental justice but *it clearly has both a substantive and a procedural aspect*. Indeed, any rebuttable presumption of fact may be viewed as procedural, as going primarily to the allocation of the burden of proof. Nevertheless, there is also an

---

³⁹ Khagesh Gautam & Sébastien Lafrance, ‘A Comparative Survey of The Law of Bail in India and Canada’ in *Taking Bail Seriously*, LexisNexis India, 2020, at page 131 citing N. Bala, *Youth Criminal Justice Law: Essentials of Canadian Law*, Toronto: Irwin Law, 2003 at page 578: “A bail hearing is ‘a court hearing usually held soon after the initial arrest, at which it is determined whether the accused will be detained in a custody facility pending trial, or released, often with some conditions imposed’.”

⁴⁰ *R. v. Sinclair*, [2010] 2 SCR 310, at paragraph 156.

⁴¹ Francois Quintard-Morenas, “The Presumption of Innocence in the French and Anglo-American Legal Traditions”, (2010) 58 *Am. J. Comp. L.* 107, at page 108.

⁴² *R. v. MacDougall*, [1998] 3 SCR 45, at paragraph 10 (italics added).

⁴³ With the exception, for example, where the prosecution would withdraw the charges against an individual or would enter a stay of proceedings, which basically stops the matter.

⁴⁴ *R. v. Antic*, [2017] 1 SCR 509, at paragraph 1; see also *R. v. St-Cloud*, [2015] 2 SCR 328; *R. v. Hall*, [2002] 3 SCR 309; *R. v. Morales*, [1992] 3 SCR 711; *R. v. Pearson*, [1992] 3 SCR 665.

⁴⁵ [1985] 2 SCR 486, at paragraph 124.

interest of substance to be protected by the presumption, namely the right of an accused to be treated as innocent until proved otherwise by the Crown.

Therefore, the presumption of innocence is expressed in various forms throughout the criminal process. For example, it applies in the context of assessing the veracity of the testimony of an accused, when they testify: “any assumption that an accused will lie to secure his or her acquittal flies in the face of the presumption of innocence”.⁴⁶ It may also apply in the context of the right to silence of the accused.⁴⁷ For example, the Court asked, “while the detainee had a right to silence on arrest or detention, could this silence later be used against the accused at trial as evidence of his or her guilt?”⁴⁸ It answered, “The presumption of innocence ... provides further support for the conclusion that silence of the accused at trial cannot be placed on the evidentiary scales against the accused.”⁴⁹ In fact, “An accused is perfectly entitled to remain silent, advance *no* defence, and put the Crown to its burden to prove guilt beyond a reasonable doubt.”⁵⁰ This presumption also finds application in cross-examinations where the Court stated that “[t]his is an old and well-established principle that is closely linked to the presumption of innocence.”⁵¹

This paper shed light on two different ways to understand and apply the presumption of innocence, the Vietnamese and the Canadian way. The author hopes that this brief presentation regarding some of their similarities and differences will contribute to enrich the discussion on this fundamental principle in criminal law.

---

⁴⁶ *R. v. Laboucan*, [2010] 1 SCR 397, at paragraph 12.

⁴⁷ See, for example, “The right to remain silent is an integral element of our system of criminal justice and has the status of a principle of fundamental justice within the meaning of s. 7 of the *Charter*”: *R. v. Hebert*, [1990] 2 SCR 151 (Wilson and Sopinka JJ., dissenting but not on this point).

⁴⁸ *R. v. Noble*, [1997] 1 SCR 874, at paragraph 71.

⁴⁹ *Ibid.*, at paragraph 76.

⁵⁰ *R. v. Wong*, [2018] 1 SCR 696, at paragraph 23 (italics in the original).

⁵¹ *R. v. Osolin*, [1993] 4 SCR 595, at page 663; see also *R. v. Lyttle*, [2004] 1 SCR 193, at paragraph 42.

**Suy đoán Vô tội ở Canada:
Tiếp cận So sánh với Việt Nam
Loại Suy đoán Gì?
Sébastien LAFRANCE⁺**

(Đặng Minh Tuấn biên dịch)

Tóm lược

Trên thế giới có nhiều phiên bản khác nhau về suy đoán vô tội. Tác giả xem xét nghĩa quy phạm của khái niệm này ở Việt Nam và Canada. Các vấn đề liên quan đến giải thích, áp dụng pháp luật và việc dịch khái niệm cơ bản này ở cả hai quốc gia cũng được xem xét kỹ lưỡng.

Từ khóa: *Suy đoán vô tội; Việt Nam; Canada; Định nghĩa; Nghĩa quy phạm; Giải thích pháp luật; Áp dụng; Dịch.*

Nhiều, nhưng không phải tất cả⁵², các quốc gia coi suy đoán vô tội là một quyền hiến định.⁵³ Một số tác giả cho rằng “mặc dù [suy đoán vô tội] được chấp nhận rộng rãi và bắt nguồn mạnh mẽ trong các nền văn hóa pháp lý hiện đại, nhưng tồn tại các phiên bản khác nhau về [suy đoán vô tội]”⁵⁴, do đó, người ta quan tâm đến nó trong luật hình sự ở cả Việt Nam và Canada. Ferry de Jong và Leonie van Lent cũng lưu ý rằng, “Suy đoán vô tội luôn được thảo luận nhiều, nhưng trong thập kỷ qua, chủ

⁺ Tác giả hiện là Công tố viên thuộc Cơ quan Công tố Công của Canada và Học viên thạc sĩ luật (Đại học Laval) và Giáo sư Luật tại Đại học Libre d’Haïti. Ông có bằng thạc sĩ luật (Đại học Québec ở Montreal), và bằng cử nhân khoa học chính trị (Đại học Montreal). Ông từng học tại Học viện Luật quốc tế Hague ở Hà Lan. Ông là giáo sư luật, khoa học chính trị và quan hệ quốc tế (Đại học Libre d’Haïti; giảng dạy trực tuyến từ Canada), và là cựu giáo sư luật bán thời gian (Đại học Ottawa). Ông là cựu thư ký cho thẩm phán Marie Deschamps thuộc Tòa án Tối cao Canada (2010 - 2011), và ông cũng từng làm luật sư nội bộ tại Bộ phận Pháp luật thuộc Tòa án Tối cao Canada (2011 - 2013). Trước đây, ông giúp việc cho Chánh án Michel Robert của Tòa án phúc thẩm Quebec (2008-2009). Ông là một diễn giả về luật hình sự, luật quốc tế, luật hiến pháp (so sánh và trong nước) và luật dân sự trên toàn thế giới, bao gồm nhiều lần ở Việt Nam. Ông đã xuất bản các chương sách và bài viết về các chủ đề pháp luật khác nhau bằng tiếng Anh, tiếng Pháp và tiếng Việt tại Canada, Ấn Độ và Việt Nam. Ông biết nhiều ngoại ngữ: ông học tiếng Việt và Trung Quốc (Đại học Toronto); Tiếng Nga (Đại học McGill); Indonesia (Tổng lãnh sự quán Indonesia tại Toronto); Tiếng Ả Rập (Đại học Montreal); Tiếng Đức và tiếng Tây Ban Nha (Cao Đẳng Maisonneuve), v.v. Ông cùng các đồng đội cũng đã giành chiến thắng Giải nhất Giải quốc tế về phiên tòa giả định pháp luật quốc tế vào năm 2006. *Bài viết này được tiến hành tách biệt với trách nhiệm nghề nghiệp của ông tại Cơ quan Công tố Công của Canada. Các quan điểm, ý kiến và kết luận được trình bày ở đây thể hiện quan điểm cá nhân của tác giả và không được hiểu là các quan điểm của Cơ quan Công tố Canada hoặc Nhà nước Liên bang Canada.*

Liên hệ với tác giả qua địa chỉ email: seblafrance@gmail.

⁵² Ví dụ, “suy đoán vô tội không xuất hiện ở bất kỳ nơi nào trong pháp luật bản địa của Đức: Thomas Weigend, “Assuming that the Defendant Is Not Guilty: The Presumption of Innocence in the German System of Criminal Justice”, *Criminal Law and Philosophy* 8(2) 285-299 (2014), at page 286; see also Xifen Lin and Casey Watters, ‘Understanding the Presumption of Innocence in China’ in Yun Zhao and Michael Ng, *Chinese Legal Reform and the Global Legal Order*, Cambridge University Press, 2017, at page 52: “Ở Đức, không có quy định rõ ràng về suy đoán vô tội trong các đạo luật”

⁵³ K. Pattabhi Rama Rao and Veena Bharti, “Reverse Burdens: A Threat to Presumption of Innocence”, (2016) *NPA Criminal Law Review* 3(1), at page 54.

⁵⁴ Xifen Lin and Casey Watters, *supra*, at page 51.

đề này đã rạo ra sự phát triển đáng kể trong hoạt động nghiên cứu”; họ nói thêm rằng, “nhiều tác giả khác luôn tìm kiếm nghĩa quy phạm và các hàm ý của nguyên tắc này”⁵⁵. Bài viết theo cách tiếp cận này.

Suy đoán vô tội ở Việt Nam

Năm 2014, Viện trưởng Viện kiểm sát Nhân dân Tối cao viết:⁵⁶

Suy đoán vô tội là nguyên tắc cơ bản của nền tư pháp dân chủ. Hiến pháp mới đã thể hiện nội dung nguyên tắc này tại khoản 1 Điều 31 như sau: “*Người bị buộc tội **được coi là không có tội cho đến khi được chứng minh** theo trình tự luật định và có bản án kết tội của Tòa án có hiệu lực pháp luật* (khoản 1 Điều 31). Quy định này được coi là một “đấu son” phản ánh sự phát triển của khoa học pháp lý và bước tiến của nền tư pháp Việt Nam...

Nguyên tắc này đã sửa đổi quy định [cũ] của Bộ luật Tố tụng hình sự (2003) rằng “*Không ai bị coi là có tội khi chưa có bản án kết tội của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật*” (Điều 9). Phù hợp với quy định mới, nguyên tắc suy đoán vô tội phải được quy định đầy đủ làm cơ sở cho việc thiết kế các quy định về quyền và nghĩa vụ của các chủ thể, cũng như các thủ tục tố tụng như sau: “*Người bị buộc tội được coi là không có tội cho đến khi được chứng minh theo trình tự luật định và có bản án kết tội của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật. Trách nhiệm chứng minh tội phạm thuộc về các cơ quan tiến hành tố tụng, người bị buộc tội có quyền nhưng không buộc phải chứng minh là mình vô tội. Mọi nghi ngờ về lỗi của người bị buộc tội nếu không thể chứng minh bằng các biện pháp do Bộ luật này quy định thì phải suy đoán theo hướng có lợi cho họ*”.

Đây là sự thật vào năm 2014, đây vẫn là sự thật vào năm 2020. Tuy nhiên, Tim Lindsey và Pip Nicholson đã viết vào năm 2008, “trong luật hình sự Việt Nam, không có suy đoán vô tội. ... chỉ có suy đoán ‘không có tội’ (*a presumption of ‘not guilty’*) theo cách đọc hiểu nghĩa đen của các quy định pháp luật liên quan”.⁵⁷ Có phải sự suy đoán ‘không có tội’ này đã được sửa đổi bởi Hiến pháp hiện hành năm 2013 để thay vào đó quy định trực tiếp khái niệm ‘suy đoán vô tội’ hay chưa? Câu trả lời là chưa. Trong tiếng Việt, khoản 1, Điều 31 của Hiến pháp quy định: “*Người bị buộc tội được coi là **không có tội** cho đến khi được chứng minh theo trình tự luật định và có bản án kết tội của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật*”.⁵⁸ Trong tiếng Anh, quy định này được dịch ra là: “The accused shall be **presumed not guilty** until

⁵⁵ Ferry de Jong and Leonie van Lent, “The Presumption of Innocence as a Counterfactual Principle”, *Utrecht Law Review*, (2016) 12(1) 32-49, at page 32.

⁵⁶ Nguyễn Hòa Bình, Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tối cao, “Revising the Criminal Procedure Code in light of the new Constitution”, *Vietnam Law Magazine*, xem trực tuyến: <https://vietnamlawmagazine.vn/revising-the-criminal-procedure-code-in-light-of-the-new-constitution-4000.html> (03/07/2014) (các từ nhấn mạnh và bôi đậm được bổ sung; các từ in nghiêng là trong tài liệu gốc) [retrieved on June 7, 2020].

⁵⁷ Tim Lindsey and Pip Nicholson, “Drugs Prosecutions in Vietnam: The Modern Propaganda Trial”, *Monash University Law Review*, (2008) 34(2), at page 438 (chữ in nghiêng được bổ sung).

⁵⁸ Điều 31 Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2013).

proven in the legal order and with the sentence of the court legally effective”.⁵⁹ Bộ luật tố tụng hình sự năm 2003 không quy định về suy đoán vô tội.⁶⁰ Vì thế, để thực thi Hiến pháp và đảm bảo sự phù hợp của Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 với Hiến pháp, Điều 13 của Bộ luật mới quy định từ ngữ tương tự, nhưng với sự khác biệt nhỏ, sự bổ sung của tiêu đề “Suy đoán vô tội” (viết tắt là ‘SDVT’).⁶¹ Thuật ngữ SDVT đã được dịch từ thuật ngữ tiếng Anh “presumption of innocence” trong các tài liệu khoa học hay cụm từ ‘right to be presumed innocent’ trong các văn kiện quốc tế về quyền con người.⁶² Điều gì đó dường như đã bị mất đi khi dịch thuật. Như Bùi Tiến Đạt nêu ra, ‘right to be presumed innocent’ cần được dịch là *quyền được giả định vô tội*⁶³, “cho sát nghĩa [với khái niệm pháp lý của ‘presumption of innocence’] và như thế tránh bị hiểu lầm⁶⁴ và chúng tôi cho rằng nó không nên bao gồm cụm từ không có tội (suy đoán ‘không có tội’) như hiện nay. Cả Hiến pháp và Bộ luật Tố tụng hình sự không dùng *giả định vô tội* (presumption of innocence). Thay vào đó, các văn bản này sử dụng SDVT cùng với *không có tội* (suy đoán ‘không có tội’). Bùi Tiến Đạt bình luận thêm về SDVT:⁶⁵

‘Presume’ có thể hiểu bằng tiếng Việt là ‘suy đoán’, tức là “đoán ra điều chưa biết, căn cứ vào những điều đã biết. ‘Suy đoán’ đòi hỏi phải có thông tin, dữ kiện, tài liệu, chứng cứ để khiến con người tin vào một điều gì đó. Nếu hiểu như vậy, *cơ quan điều tra rất khó có thể suy đoán vô tội* vì trên nguyên tắc, việc bắt và khởi tố bị can phải có chứng cứ khiến họ tin là bị can có tội.

Thêm vào đó, Thomas Weigend tuyên bố liên quan đến suy đoán vô tội trong bối cảnh pháp luật Đức, điều có thể áp dụng ở một mức độ nhất định cho vấn đề được thảo luận ở đây về Việt Nam:⁶⁶

... Quy tắc yêu cầu tòa án phải ‘tin chắc’ về tội của bị cáo trước khi có thể kết án người đó là giống hệt, dựa trên, hoặc ít nhất là có liên quan chặt chẽ đến suy đoán vô tội... Nhưng tôi nghi ngờ rằng có tồn tại một mối quan hệ chặt chẽ giữa suy đoán vô tội và các yêu cầu chứng cứ để kết án. Các đảm bảo về suy đoán vô tội trong các văn kiện pháp lý quốc tế không đề cập đến số lượng bằng chứng cần thiết để kết tội mà chỉ trừ tính quãng thời gian của suy đoán vô tội “cho đến khi được chứng minh là có tội theo pháp luật”.

Do đó, việc chỉ ra sự khác biệt ngôn ngữ tiếng Anh và tiếng Việt về suy đoán vô tội trong Hiến pháp Việt Nam 2013 và Bộ luật Tố tụng hình sự Việt Nam đi xa hơn là một bài tập ngôn ngữ thuần túy bởi vì “trong thực tiễn, nguyên tắc ‘không có tội’

⁵⁹ Dịch ra từ tiếng Việt bởi Sébastien Lafrance (các từ in đậm được bổ sung).

⁶⁰ Jean-Marie Crouzatier (dir.), *Transitions politiques en Asie du Sud-Est – Le régime politique du Vietnam* (Political Transitions in South-East Asia – The Political Regime in Vietnam), Presses de l’Université de Toulouse 1 Capitole, 2014, at page 185: “Nó không bao gồm suy đoán vô tội; nó chỉ cho thấy rằng bị cáo có thể cung cấp chứng cứ để hỗ trợ sự vô tội của mình” [được dịch từ tiếng Pháp bởi Sébastien]

⁶¹ Điều 13 Bộ luật TTHS năm 2015

⁶² Bùi Tiến Đạt, “Quyền giả định vô tội và quyền im lặng: Lý thuyết và thách thức từ thực tiễn”, xem trực tuyến: <http://lapphap.vn/Pages/tintuc/tinchitiet.aspx?tintucid=208518>.

⁶³ Như trên.

⁶⁴ Như trên.

⁶⁵ Như trên. (các từ in nghiêng được bổ sung).

⁶⁶ Thomas Weigend, *supra*, at page 291 (các từ in nghiêng được bổ sung).

mang ít trọng lượng”⁶⁷. Thật vậy, suy đoán không có tội... thường được nhìn nhận đơn giản là yêu cầu các thẩm phán (và những người khác tham gia tố tụng, chẳng hạn như viện kiểm sát hoặc cơ quan điều tra) không đối xử một cách chính thức bị cáo là tội phạm cho đến khi tòa án quyết định người đó có tội... những người bị giam giữ hoặc những người bị buộc tội, *trên thực tế*, thường bị đối xử như thể họ đã bị kết tội.”⁶⁸ Sự tồn tại của thực trạng này cũng có thể được giải thích bởi thực tế là “trong pháp luật Việt Nam, ... các quy tắc bảo vệ quyền của nghi phạm... không phải lúc nào cũng có hiệu lực vì chúng bị vô hiệu hóa bởi các quy tắc mâu thuẫn khác hoặc bởi vì cơ quan điều tra, công tố hoặc tòa án không áp dụng chúng. Khi có mâu thuẫn giữa hai văn bản, văn bản có lợi *ít hơn* với bị cáo được áp dụng”⁶⁹, trong khi điều đó hoàn toàn trái ngược ở Canada: “nếu một điều khoản hình phạt không rõ ràng, việc giải thích có lợi *nhiều hơn* cho bị cáo được áp dụng”⁷⁰.

Thực tế của văn hóa pháp lý ở Việt Nam được mô tả ở trên cho thấy tầm quan trọng của văn hóa pháp lý khi một tác pháp luật được áp dụng. Cách đây không lâu Canada cũng đã trải qua một vấn đề về văn hóa pháp lý, tuy nhiên đó là trong bối cảnh về sự chậm trễ để bị cáo được xét xử trong một thời gian hợp lý⁷¹: “Trong khi [Tòa án Tối cao Canada] luôn nhận ra tầm quan trọng của quyền được xét xử trong một thời gian hợp lý, ... sự phát triển ... chứng minh rằng hệ thống đã lạc lối ... góp phần tạo ra văn hóa trì hoãn và tự mãn đối về nó.”⁷² Tòa án Tối cao Canada [sau đây gọi là Tòa án], với vai trò bao gồm cả “duy trì sự thống nhất chung của hệ thống pháp luật và xác định định hướng của các nguyên tắc luật án lệ và chính sách tư pháp”⁷³, đã giải quyết vấn đề này bằng cách tạo ra⁷⁴ năm 2016 một khung mới áp dụng đối với các trì hoãn. Ngoài việc làm rõ và có thể sửa đổi luật, một sự thay đổi về văn hóa pháp lý sau đó là có thể được và có thể dựa trên pháp luật. Phải có các giải pháp “nhằm bảo đảm thực hiện nguyên tắc SDVT trong thực tế.”⁷⁵ Điều đó được cho

⁶⁷ Tim Lindsey and Pip Nicholson, *supra*, at page 440 (các chữ in nghiêng được bỏ sung).

⁶⁸ Như trên.

⁶⁹ Thi Thuy Linh Phi, *La détention provisoire – étude de droit comparé – droit français et droit vietnamien* (Pretrial Detention – Comparative Law Study – French Law and Vietnamese Law), PhD thesis, Faculty of Law and Political Science, Université Montesquieu – Bordeaux IV, 2012, at page 201 [được dịch từ tiếng Pháp bởi Sébastien] (các chữ in nghiêng được bỏ sung).

⁷⁰ *Canada (Attorney General) v. Sjoquist*, 2014 SKQB 66, at paragraph 13 (các chữ in nghiêng được bỏ sung); see also *R. v. Hasselwander*, [1993] 2 SCR 398, at paragraphs 29-30.

⁷¹ Section 11(b) of the *Charter*.

⁷² *R. v. Jordan*, [2016] 1 SCR 63, at paragraph 29.

⁷³ Luc Huppé, *Le régime juridique du pouvoir judiciaire* [The Legal Regime of Judicial Power], Montréal, Wilson & Lafleur, 2000, at page 127 [được dịch từ tiếng Pháp bởi Sébastien]; see also Mr. Justice Marshall Rothstein, *Supreme Court of Canada*, (2011) 63 *Admin. L. Rev.* 961, at page 96. Ông ấy là cựu thẩm phán của Tòa án Tối cao Canada (2006-2015); Edward D. Bayda, *Judicial Activism*, (2007) 70 *Sask. L. Rev.* 225, 226. Ông ấy là cựu Chánh án Saskatchewan (một trong 10 tỉnh của Canada) và là cựu Chánh án Tòa Phúc thẩm của Tỉnh này.

⁷⁴ See, ví dụ, Shruti Bedi and Sébastien Lafrance, “The Justice in Judicial Activism: Jurisprudence of Rights and Freedoms in India and Canada” in Lokendra Malik and Prof. Yogesh P. Singh, *Working of the Supreme Court of India: Issues and Challenges (Tentative title)*, (Oxford University Press, 2021).

⁷⁵ Lâm Anh Tuấn, *Nguyên tắc suy đoán vô tội trong Luật Tố tụng Hình sự Việt Nam*, Luận văn thạc sĩ Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội, Vietnam, 2016, tr. 9, xem trực tuyến: https://repository.vnu.edu.vn/bitstream/VNU_123/16242/1/00050007191.pdf

rằng, “những từ ngữ là quan trọng ... Nhưng đó là một câu hỏi mở liệu việc tránh từ "có tội" trong một thông báo chính thức có thể ngăn chặn sự vi phạm nguyên tắc suy đoán vô tội khi hành động của tòa án có thể có có sức nặng hơn lời nói.”⁷⁶ Về khía cạnh đó, Kent Roach tuyên bố, “Nhiệm vụ bảo vệ sự vô tội không nên được trao cho Nghị viện ... chúng ta may mắn rằng Tòa án Tối cao ... đã chuẩn bị để đặt các vấn đề công lý vào tay mình”.⁷⁷ Có lẽ điều tương tự có thể được đề xuất cho Việt Nam. Hành động của tòa án và “các từ” ở Canada về suy đoán vô tội là gì?

Suy đoán vô tội ở Canada

Ở Canada, phán quyết của Tòa án trong vụ *R. v. Oakes* là dấu hiệu cho thấy vị trí và nội dung của suy đoán vô tội:⁷⁸

Suy đoán vô tội bảo vệ quyền tự do cơ bản và phẩm giá con người của bất kỳ ai và tất cả những người bị nhà nước buộc tội về một hành vi hình sự. Một cá nhân bị cáo buộc về một tội hình sự phải đối mặt với các hậu quả xã hội và cá nhân nghiêm trọng, bao gồm mất tự do thể chất, chịu đựng sự kỳ thị xã hội và sự tẩy chay từ cộng đồng, cũng như các tác hại xã hội, tâm lý và kinh tế khác. Xét mức độ nghiêm trọng của những hậu quả này, suy đoán vô tội là rất quan trọng. Nó đảm bảo rằng, cho đến khi nhà nước chứng minh bị cáo có tội mà không còn bất cứ sự nghi ngờ nào (beyond a reasonable doubt), người đó là vô tội. Đây là điều cần thiết trong một xã hội cam kết công bằng và công lý xã hội. Suy đoán vô tội xác nhận niềm tin của chúng ta vào loài người; nó phản ánh niềm tin của chúng ta rằng các cá nhân là những thành viên đứng đắn và tuân thủ pháp luật của cộng đồng cho đến khi được chứng minh ngược lại.

Tòa án cũng tuyên bố rằng, “quyền tự do và suy đoán vô tội là các nguyên lý cơ bản của hệ thống tư pháp hình sự của chúng ta”⁷⁹, và suy đoán vô tội là “nguyên tắc tổ chức quan trọng nhất trong luật hình sự”⁸⁰.

Rất lâu trước khi ban hành Hiến chương ở Canada, suy đoán vô tội đã được khái lược bởi Viscount Sankey trong phán quyết của Thượng Viện Anh trong vụ án *Woolmington v. Director of Public Prosecutions*: “Xuyên suốt trong Luật Hình sự Anh, sợi chỉ vàng luôn được nhìn nhận, đó là nghĩa vụ của công tố trong việc chứng minh sự có tội của tù nhân”⁸¹. Đoạn này được nhắc lại bởi Tòa án năm 1938 trong vụ án *R v Manchuk*.⁸² Hãy nhớ lại rằng Tòa án chỉ trở thành tòa phúc thẩm cuối cùng vào năm 1949. Trước đó, Ủy ban Tư pháp của Hội đồng Cơ mật ở Vương quốc Anh là tòa phúc thẩm cuối cùng của Canada.⁸³ Pamela R. Ferguson lưu ý rằng, “Mặc dù *Woolmington* thường được coi là một sự chứng thực vang dội của suy đoán vô

⁷⁶ Thomas Weigend, *supra*, at page 295.

⁷⁷ Kent Roach, “The Protection of Innocence Under Section 7 of the Charter”, (2006) 34 *S.C.L.R.* (2d), at page 301

⁷⁸ *R. v. Oakes*, [1986] 1 SCR 103, at paragraph 29.

⁷⁹ *R. v. Myers*, 2019 SCC 18, at paragraph 1.

⁸⁰ *R. v. P. (M.B.)*, [1994] 1 SCR 555, at page 577.

⁸¹ [1935] AC 462 (HL) 481.

⁸² *Manchuk v. The King*, [1938] SCR 341, at page 349.

⁸³ Debra Parkes, “Precedent Unbound - Contemporary Approaches to Precedent in Canada”, (2006)

tội, nhưng nó thực sự tập trung nhiều hơn vào trách nhiệm chứng minh, và cả hai thường được coi là đồng nghĩa.”⁸⁴ Thật thú vị, đây cũng là cách hiểu về suy đoán vô tội ở Canada, nơi mà trong vụ án *R. v. Starr*, Tòa án tuyên bố, “Chứng minh tội của bị cáo mà không còn bất cứ sự nghi ngờ gì nữa có liên quan chặt chẽ đến suy đoán vô tội.”⁸⁵ “Cách hiệu quả nhất để xác định tiêu chuẩn nghi ngờ hợp lý (the reasonable doubt) cho bồi thẩm đoàn là giải thích rằng nó rất gần với sự chắc chắn tuyệt đối.”⁸⁶ Thực tế mà nói, Tòa án cũng đã thiết lập một bài kiểm tra pháp lý (thường được gọi là kiểm tra *W. (D.)*) áp dụng cho tất cả các nhân chứng và cho toàn bộ bằng chứng bào chữa:⁸⁷

Đầu tiên, nếu bạn tin vào bằng chứng bào chữa của bị cáo, rõ ràng, bạn phải tha bổng.

Thứ hai, nếu bạn không tin lời khai của bị cáo nhưng bạn có nghi ngờ hợp lý về nó, bạn phải tha bổng.

Thứ ba, ngay cả khi bạn không có nghi ngờ hợp lý về bằng chứng của bị cáo, bạn phải tự hỏi liệu, dựa trên cơ sở bằng chứng mà bạn chấp nhận, bạn có bị thuyết phục mà không còn bất cứ sự nghi ngờ gì nữa bởi bởi bằng chứng phạm tội của bị cáo hay không.

Ở Canada, suy đoán vô tội được quy định trong phần 11 (d)⁸⁸ của *Hiến chương về Quyền và Tự do của Canada*⁸⁹ [sau đây viết là Hiến chương], được ban hành vào năm 1982 và được ghi trong Hiến pháp Canada. Suy đoán vô tội cũng được bảo vệ bởi các phần 7 - như là một nguyên tắc của công lý cơ bản - và phần 11 (e) - trong bối cảnh của một phiên điều trần tại ngoại^{90, 91}

Francois Quintard-Morenas đã quan sát như sau liên quan đến sự khác biệt giữa các quan niệm của người Pháp và Anh-Mỹ về suy đoán vô tội:⁹²

... Các quan niệm về nguyên tắc suy đoán vô tội của Pháp và Anh-Mỹ cho thấy sự khác biệt nổi bật giữa hai hệ thống. Trong khi các sinh viên luật ở Pháp học rất chi tiết rằng suy đoán vô tội có hai chức năng riêng biệt, đó là quy tắc về bằng chứng và sự bảo hộ chống lại hình phạt trước khi bị kết án,

⁸⁴ Pamela R. Ferguson, ‘The Presumption of Innocence and Its role in the Criminal Process’, *Criminal Law Forum* (2016), 131-158, at page 134.

⁸⁵ *R. v. Starr*, [2000] 2 SCR 144, at paragraph 242.

⁸⁶ *R. v. Lifchus*, [1997] 3 SCR 320, at paragraph 13.

⁸⁷ *R. v. W.(D.)*, [1991] 1 SCR 742.

⁸⁸ “Bất cứ ai bị buộc tội về một tội phạm có quyền ... được suy đoán là vô tội cho đến khi được chứng minh là có tội theo pháp luật trong một phiên tòa công bằng và công khai bởi một tòa án độc lập và vô tư”.

⁸⁹ *Canadian Charter of Rights and Freedoms*, Part I of the Constitution Act, 1982, being Schedule B to the Canada Act, 1982 (U.K.), 1982 c.1 [hereinafter “Charter”].

⁹⁰ Khagesh Gautam & Sébastien Lafrance, ‘A Comparative Survey of The Law of Bail in India and Canada’ in *Taking Bail Seriously*, LexisNexis India, 2020, at page 131 citing N. Bala, *Youth Criminal Justice Law: Essentials of Canadian Law*, Toronto: Irwin Law, 2003 at page 578: “Phiên tòa xét xử tại ngoại là phiên tòa thường được tổ chức ngay sau lệnh bắt giữ đầu tiên, tại đó tòa quyết định liệu bị cáo có bị giam giữ trong một cơ sở giam giữ để chờ xét xử hay được tại ngoại, thường với một số điều kiện áp đặt.”

⁹¹ *R. v. Sinclair*, [2010] 2 SCR 310, at paragraph 156.

⁹² Francois Quintard-Morenas, “The Presumption of Innocence in the French and Anglo-American Legal Traditions”, (2010) 58 *Am. J. Comp. L.* 107, at page 108.

thì các sinh viên xuyên qua Đại Tây Dương được dạy rằng suy đoán vô tội đóng vai trò như một học thuyết về chứng cứ mà không áp dụng trước xét xử. Mặc dù tuyên bố này có thể vẫn đúng ở Pháp và Hoa Kỳ, dường như nó không áp dụng cho luật hình sự của Canada, nơi suy đoán vô tội “đồng hành với người bị buộc tội ... cho mỗi giai đoạn tố tụng”⁹³; như thế, nó áp dụng trước khi xét xử. Điều này không có nghĩa là việc xác định có tội hoặc sự vô tội của một cá nhân sẽ được quyết định trước khi xét xử⁹⁴, nhưng suy đoán vô tội sẽ là một yếu tố quan trọng để tòa án xem xét trong quá trình ra quyết định. Chẳng hạn, “quyền không được bị từ chối bảo lãnh hợp lý mà không có lý do chính đáng ... tạo sự ảnh hưởng của suy đoán vô tội trong giai đoạn tiền xét xử của quá trình xét xử hình sự”.⁹⁵ Liên quan đến các cấu thành của suy đoán vô tội ở Canada, Tòa án cũng tuyên bố trong Vụ án *Re B.C. Motor Vehicle Act*⁹⁶ rằng suy đoán vô tội gồm hai yếu tố thiết yếu, về nội dung và thủ tục:

... Suy đoán vô tội ... có thể được xem là một nguyên tắc nội dung của công lý cơ bản nhưng rõ ràng nó có cả khía cạnh nội dung và thủ tục. Thật vậy, bất kỳ suy đoán nào về sự kiện (fact) cũng có thể bị bác bỏ được xem như khía cạnh thủ tục, vì chủ yếu đó là sự phân bổ nghĩa vụ chứng minh. Tuy nhiên, cũng có một lợi ích về nội dung được bảo vệ bởi suy đoán vô tội, cụ thể là quyền của một bị cáo được coi là vô tội cho đến khi được chứng minh ngược lại bởi Nhà nước.

Do đó, suy đoán vô tội được thể hiện dưới nhiều hình thức khác nhau trong suốt quy trình tố tụng hình sự. Ví dụ, nó được áp dụng trong bối cảnh đánh giá tính xác thực của lời khai của một bị cáo khi họ làm chứng: “bất kỳ giả định nào rằng một bị cáo sẽ nói dối để được tha bổng đều vi phạm sự suy đoán vô tội”.⁹⁷ Nó cũng có thể áp dụng trong bối cảnh quyền im lặng của bị cáo.⁹⁸ Ví dụ, Tòa án yêu cầu, “trong khi người bị giam giữ có quyền im lặng khi bị bắt hoặc giam giữ, liệu sự im lặng này sau đó có thể được sử dụng để chống lại bị cáo tại phiên tòa như là bằng chứng phạm tội của bị cáo không?”⁹⁹ Câu trả lời là, “Suy đoán vô tội ... cung cấp thêm sự hỗ trợ cho kết luận rằng sự im lặng của bị cáo tại phiên tòa không thể được đặt lên thang đo bằng chứng chống lại bị cáo”.¹⁰⁰ Trên thực tế, “một bị cáo hoàn toàn có quyền giữ im lặng, không bào chữa và đặt nghĩa vụ cho Nhà nước trong việc chứng minh tội phạm mà không có bất cứ sự nghi ngờ gì”.¹⁰¹ Sự suy đoán này cũng được

⁹³ *R. v. MacDougall*, [1998] 3 SCR 45, at paragraph 10 (các chữ in nghiêng được bổ sung).

⁹⁴ Với ngoại lệ, ví dụ, trường hợp công tố rút các cáo buộc chống lại một cá nhân hoặc ngừng quy trình tố tụng, điều này về cơ bản kết thúc vụ việc.

⁹⁵ *R. v. Antic*, [2017] 1 SCR 509, at paragraph 1; see also *R. v. St-Cloud*, [2015] 2 SCR 328; *R. v. Hall*, [2002] 3 SCR 309; *R. v. Morales*, [1992] 3 SCR 711; *R. v. Pearson*, [1992] 3 SCR 665.

⁹⁶ [1985] 2 SCR 486, at paragraph 124.

⁹⁷ *R. v. Laboucan*, [2010] 1 SCR 397, at paragraph 12.

⁹⁸ Xem, ví dụ, quyền “Quyền giữ im lặng là một yếu tố không thể thiếu trong hệ thống tư pháp hình sự của chúng tôi và có vị trí của một nguyên tắc của công lý cơ bản theo nghĩa của s. 7 Hiến chương: *R. v. Hebert*, [1990] 2 SCR 151 (Wilson and Sopinka JJ., bất đồng quan điểm nhưng không bất đồng về đề điểm này).

⁹⁹ *R. v. Noble*, [1997] 1 SCR 874, at paragraph 71.

¹⁰⁰ Như trên, at paragraph 76.

¹⁰¹ *R. v. Wong*, [2018] 1 SCR 696, at paragraph 23 (các từ in nghiêng trong tài liệu gốc).

áp dụng trong các cuộc kiểm tra chéo trong đó Tòa án tuyên bố rằng, “đây là một nguyên tắc lâu đời và được thiết lập chặt chẽ có liên quan gần gũi với suy đoán vô tội”.¹⁰²

Bài viết này làm sáng tỏ hai cách khác nhau để hiểu và áp dụng suy đoán vô tội: cách của Việt Nam và Canada. Tác giả hy vọng rằng bài trao đổi ngắn gọn này về một số điểm tương đồng và khác biệt của hai nước sẽ góp phần làm phong phú thêm cuộc tranh luận về nguyên tắc cơ bản này trong luật hình sự.

---

¹⁰² *R. v. Osolin*, [1993] 4 SCR 595, at page 663; see also *R. v. Lyttle*, [2004] 1 SCR 193, at paragraph 42.